

Tasa-arvon unioni: HLBTIQ+ -henkilöiden tasa-arvoa koskeva strategia 2026-2030; Komission tiedonanto

Kokous

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Euroopan komissio hyväksyi 8.10.2025 Tasa-arvon unioni -aloitteeseen kuuluvan HLBTIQ+ -henkilöiden tasa-arvoa koskevan strategian 2026–2030 (COM(2025) 725 final). Strategia raamittaa komission työtä HLBTIQ+ -tasa-arvon edistämiseksi seuraavan viiden vuoden ajan.

Strategia on järjestyksessään toinen EU:n laajuinen strategia seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen tasa-arvon edistämiseksi. Se perustuu ensimmäiseen HLBTIQ -henkilöiden tasa-arvoa koskevaan strategiaan 2020–2025. Vuonna 2024 Euroopan parlamentti kehotti laatimaan uuden ja kattavamman HLBTIQ+ -henkilöiden tasa-arvoa koskevan strategian. Samana vuonna 20 jäsenvaltiota, mukaan lukien Suomi, allekirjoittivat julkilausuman, jossa vaadittiin lisätoimia ja sitouduttiin tekemään yhteistyötä komission kanssa uuden strategian laatimiseksi. Ensimmäisen HLBTIQ -henkilöiden tasa-arvoa koskevan strategian täytäntöönpanosta kuullut kansalaisjärjestöt yhtyivät näihin vaatimuksiin ja painottivat jatkuvan toiminnan tärkeyttä.

Strategian valmistelemiseksi komissio kokosi tietopohjaa ja kuuli laajaa joukkoa sidosryhmiä sekä kohdennetuilla tilaisuuksilla että avoimella kuulemisella verkossa. Valmistelussa hyödynnettiin myös kokemuksia ensimmäisen strategian toimeenpanosta. Uusi HLBTIQ+ -henkilöiden tasa-arvoa koskeva strategia jatkaa ja laajentaa edellisen strategian työtä.

Suomen kanta

Suomen kantoja on muodostettu selvityksessä E7/2025 vp sekä hallituksen yhdenvertaisuustiedonannossa, joissa todetaan seuraavasti:

Demokratia, oikeusvaltioperiaate sekä perus- ja ihmisoikeudet ovat unionin kaiken toiminnan perusta. Suomi edistää pitkäjänteisesti sukupuolten tasa-arvoa EU:ssa. (Komission vuoden 2025 työohjelma; Suomen ennakkovaikuttamisen painopisteet, E-kirje E7/2025).

Kansainvälisissä yhteyksissä Suomi jatkaa pitkän aikavälin ihmisoikeuspoliittista linjaansa mm. naisten, tyttöjen, vammaisten henkilöiden, alkuperäiskansojen ja sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen sekä muiden erityisen haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden oikeuksien edistämiseksi ja puolustamiseksi. Myös EU:ssa Suomi jatkaa edellä mainitun linjansa mukaisesti edelleen sukupuolten tasa-arvon ml. itsemääräämisoikeuden (SRHR) ja seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjä koskevien asioiden edistämistä. (Valtioneuvoston tiedonanto yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja syrjimättömyyden edistämisestä suomalaisessa yhteiskunnassa, 31.8.2023).

Suomen kantoja tarkennetaan seuraavasti:

Suomi pitää lähtökohtaisesti tärkeänä EU:n uutta HLBTIQ+ strategiaa ja sen sisältämiä keinoja edistää HLBTIQ+ -henkilöiden tasa-arvoa Euroopan unionissa. Suomi myös pitää komission strategiassa ehdottamaa kansallista toimintasuunnitelmaa hyvänä keinona saavuttaa strategiassa asetettuja tavoitteita.

Pääasiallinen sisältö

Euroopan perusoikeusviraston (FRA) tutkimukset osoittavat, että HLBTIQ+ -henkilöiden kokema syrjintä ja turvattomuus ovat edelleen yleisiä EU:n jäsenvaltioissa. EU:n perusoikeusviraston FRA:n kyselytutkimuksen (2023) mukaan 37 prosenttia HLBTIQ-henkilöistä koki syrjintää tutkimusta edeltäneiden 12 kuukauden aikana. Saman tutkimuksen mukaan 67 prosenttia HLBTIQ-henkilöistä ilmoitti kohdanneensa kouluaikanaan kiusaamista, naurunalaiseksi tekemistä, hännäystä, loukkaamista tai uhkailua. Lisäksi HLBTIQ+ -järjestöt ja ihmisoikeuksien puolustajat kohtaavat erityisen paljon vihamielisyyttä, uhkauksia ja hyökkäyksiä.

Strategialla pyritään sitouttamaan kaikki hallinnon tason toimijat perusoikeuksien sekä tasa-arvon ja syrjimättömyyden arvojen turvaamiseen. Nämä oikeudet ja arvot on vahvistettu Euroopan unionin perusoikeuskirjassa, ja ne ovat osana EU:n primaarilainsäädäntöä oikeudellisesti sitovia. Strategiassa vahvistetaan myös kehys, joka edellyttää Euroopan parlamentin, neuvoston, jäsenvaltioiden ja kansalaisyhteiskunnan aktiivista osallistumista ja yhteistyötä strategian onnistuneen täytäntöönpanon varmistamiseksi. HLBTIQ+ -henkilöiden tasa-arvoa koskevalla strategialla on useita yhtymäkohtia muihin, erityisesti sukupuolten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta koskeviin EU-strategioihin.

Strategia rakentuu kolmen pääpilarin varaan: suojele, voimaannuttaminen ja oikeuksien turvaaminen yli rajojen. Ensinnäkin strategia painottaa HLBTIQ+ -henkilöiden suojelemista väkivallalta, vihapuheelta ja haitallisilta käytännöiltä, kuten eheytystoiminnalta. Komissio aikoo tukea jäsenvaltioita eheytystoimien kieltämisessä julkaisemalla tutkimuksen toimien yleisyydestä ja vaikutuksista. Komissio aikoo myös pohtia sellaisia oikeudellisia keinoja, joilla voidaan vahvistaa rikosoikeudellista kehystä vihapuheen ja viharikosten torjumiseksi. Lisäksi strategia korostaa turvallisen verkkoympäristön merkitystä ja sisältää toimenpiteitä verkossa tapahtuvan häirinnän ja syrjinnän torjumiseksi.

Toiseksi strategia keskittyy HLBTIQ+ -henkilöiden voimaannuttamiseen ja osallisuuden lisäämiseen. Tämä tarkoittaa muun muassa osallistavan koulutuksen, työelämän ja terveydenhuollon kehittämistä sekä mielenterveyden tukemista. Komissio tukee jäsenvaltioita koulutuksen tasa-arvon edistämässä, terveydenhuollon ammattilaisten

kouluttamisessa ja syrjinnän ehkäisyssä työmarkkinoilla. Lisäksi strategia edistää osallistavaa suunnittelua julkisissa tiloissa ja tukee HLBTIQ+ -nuorten hyvinvointia.

Kolmantena strategia pyrkii turvaamaan HLBTIQ+-henkilöiden oikeudet yli rajojen. Tämä sisältää perhesuhteiden tunnustamisen kaikissa jäsenvaltioissa, vapaata liikkuvuutta koskevien oikeuksien varmistamisen ja sukupuolen juridisen tunnustamisen helpottamisen. Komissio tukee jäsenvaltioita lainsäädännön yhdenmukaistamisessa ja parhaiden käytäntöjen jakamisessa.

Strategian kansainvälisessä ulottuvuudessa EU vahvistaa yhteistyötä YK:n ja muiden ihmisoikeusmekanismien kanssa sekä tukee HLBTIQ+ -oikeuksia myös EU:n ulkopuolella, erityisesti alueilla, joissa ihmisoikeuksia rikotaan järjestelmällisesti.

Strategian onnistunut toteuttaminen edellyttää jäsenvaltioilta konkreettisia toimia. Kaikkien jäsenvaltioiden odotetaan hyväksyvän kansalliset HLBTIQ+-tasa-arvoa koskevat toimintasuunnitelmat vuoteen 2027 mennessä. Komissio tukee jäsenvaltiota strategian edellyttämien toimenpiteiden toteuttamisessa.

Komissio tukee jäsenvaltioita myös tarjoamalla rahoitusta, koulutusta ja asiantuntijatukea. Lisäksi komissio seuraa strategian täytäntöönpanoa ja esittää väliarvioinnin vuonna 2028. Strategia korostaa, että tasa-arvon ja syrjimättömyyden edistäminen on yhteinen velvollisuus, joka edellyttää yhteistyötä EU:n toimielinten, jäsenvaltioiden, kansalaisyhteiskunnan ja yksilöiden välillä.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

-

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

Jaosto 25, 5.3.2026.

Eduskuntakäsittely

-

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

-

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

COM(2025) 725 final

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Eeva Raevaara, STM, p. 0295163205, eeva.raevaara(at)gov.fi
Panu Artemjeff, OM, panu.artemjeff(at)gov.fi
Mia Luhtasaari, OM, mia.luhtasaari(at)gov.fi
Sarita Friman, VNEUS, p. 0295160144, sarita.friman(at)gov.fi

VAHVA-tunnus

EU/1054/2025

Liitteet

Viite